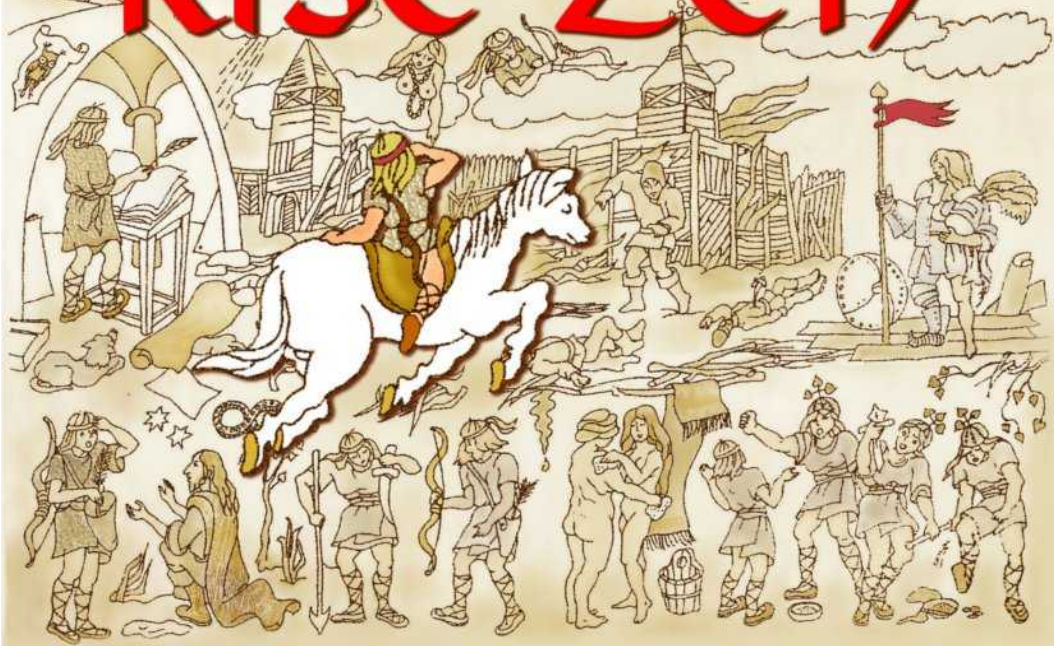

evžen vítkovský

SÁMOVA ŘÍŠE ŽEN

SÁMOVA
ŘÍŠE ŽEN

POJIDLO – dvojkroužek z bronzu nebo hruškového dřeva.

Prostrčením levých malíčků a pronesením zaklínadla se slovanské ženy ´pojily´ s muži, které si samy vybraly.

V našich časech chybějící symbolický mezistupeň; méně než manželství, ale více než nic.

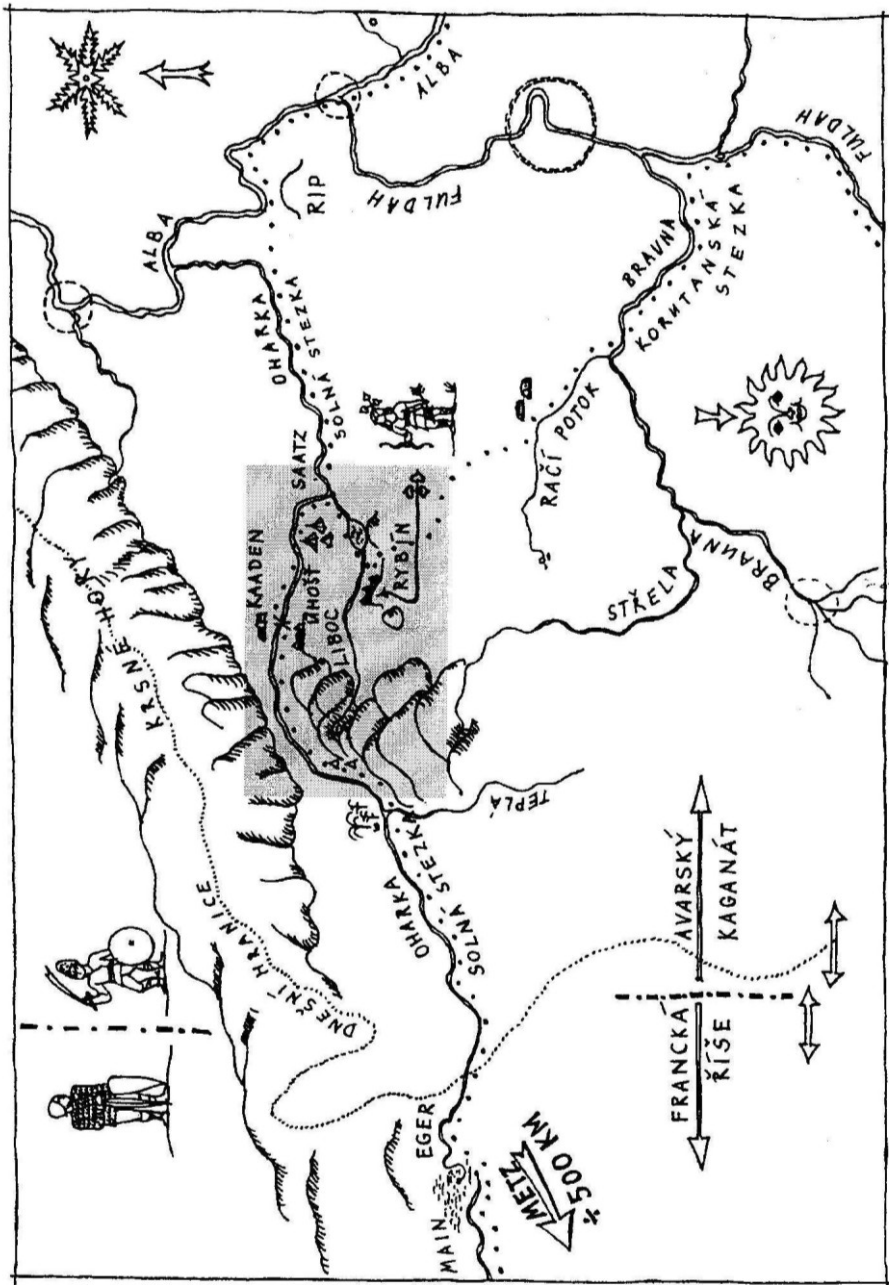

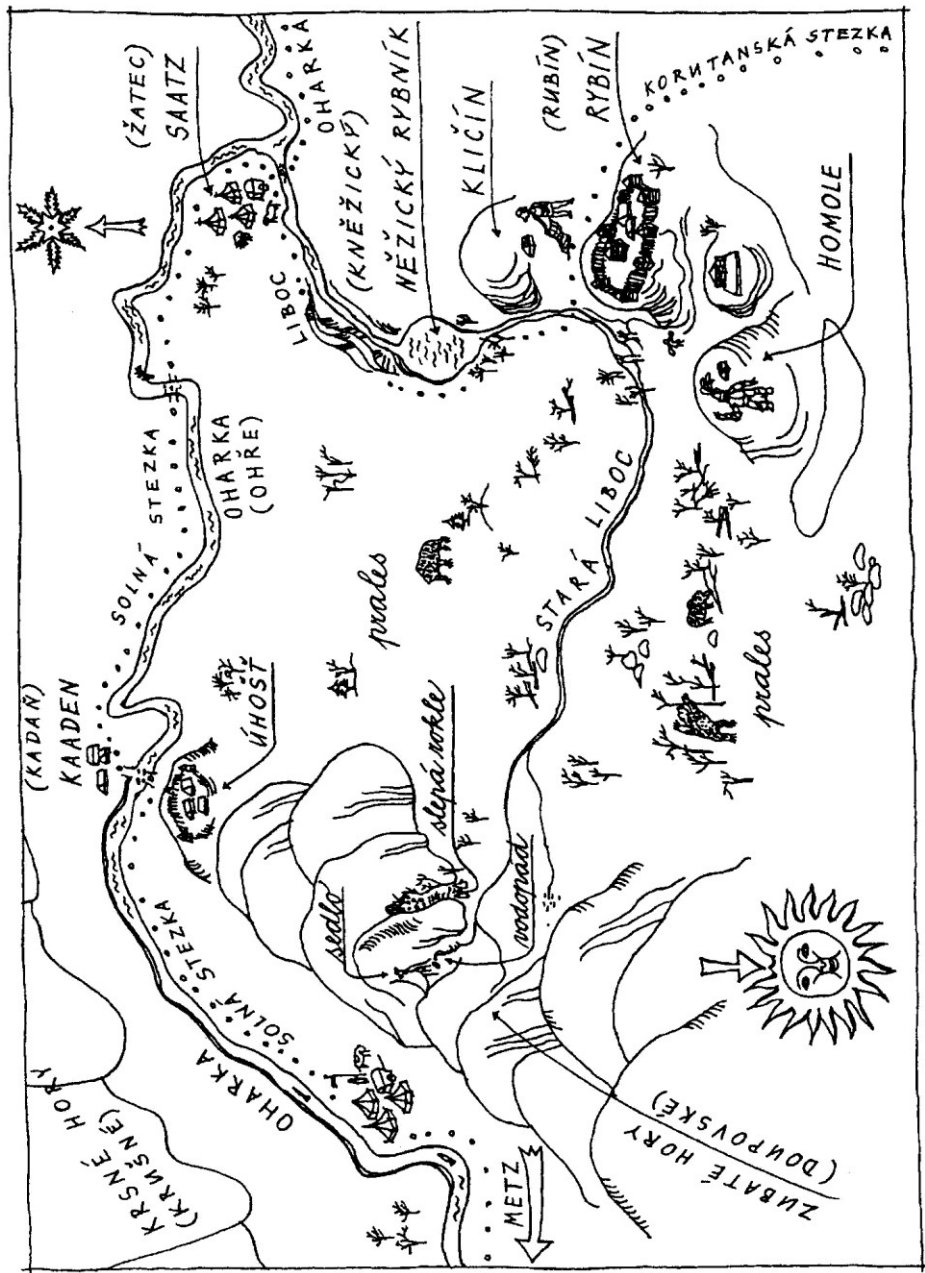
Pojím tě a pojímám, nebudeš už nikdy sám...

Evžen Vítkovský

SÁMOVA
ŘÍŠE ŽEN

PRAHA 2013

Veškeré situace a postavy jsou zcela neskutečné.

© Evžen Vítkovský, 2013

Ilustrace © Ivana Čapková, 2013

Grafická úprava a obálka Soňa Součková

ISBN 978-80-254-1443-9

Ze zasnění vytrhl Líbu pocit, že nad vrcholem hradiště prolétá šíp s bílým třepotavým fáborem. ... Snad tiché znamení připraveným družkám?

*Ale nebe bylo prázdné a palisádové hradby už dávno lehly popelem.
Tak tadý započal příběh první z LIBUŠÍ...!
Mraky se nejistě hnuly a pak rozletěly jako ve stokrát zrychleném filmu.
Zachvěla se chladem.*

Vítr strhával poslední listy. Vybledaly barvy, ustával život. Přicházela zima a Sámó už nemohl déle otálet...

Ne! Ještě o rok zpátky!

Spleť přerostlých vrb, divokého chmele a polámaných olší, hluboko pod obrannými valy obtékala ostroh hradiště kolísavá Liboc. V rozšíření u brodu po kolena ve vodě máchaly pradleny své hadříky. Nejmenší z nich se oddělila a nenápadně mizela proti proudu...

Je to ona? Tak přece!

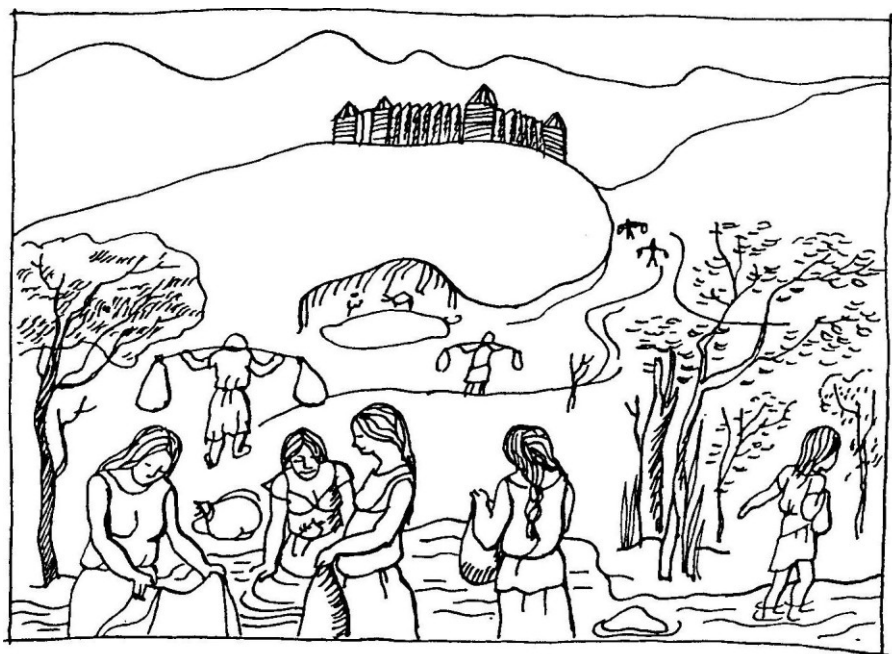
Holka s uzlíkem z ničeho nic vzhledla vzhůru.

*Na okamžik měla Líba pocit, že se – přes propast věků – setkaly očima.
Ale byl to asi jen pohled k obloze, stočený na západ ke slunci,*

... které odcházelo spát do říše Franků, odkud přitáhli, údolím Oharky, ti veselí kupci s podivnými zvířaty.
Kdyby neměli tak pěkné zboží, možná by je Avari pustili dál...

Už už se ničemu nedivila a jen splývala s tím prastarým příběhem.

Nárazy větru do těžknoucích korun stromů a znovu zasvištění šípu, končící náhle zlověstně měkkým nárazem. Nebe potemnělo.
Ze zvířeného prachu hrozivě vyvstávaly vyvýšené siluety jezdců.

Nikdo nevěděl, odkud přišla. Houf ubožáků paběrkoval za každou výpravou a Avari, kteří se vraceli z nájezdů na Franky, s dvoukoláky navršenými kořistí, neuzavírali brány zimoviště neškodným ženám a dětem. Také je ale nevíтали plackami z třeného ječmene se solí.

Ráno prohrabala zásobu dříví, zatloukla do země čtyři rozvidlené kolíky, propojila je vrbovými pruty a provázala lýkem. Ostrou hranou kamenného oštěpku nadělala řadu vroubků a podřepla k dílu.

Netkala z jednoho vřetene. Protahovala sem tam nitky vysluněného lnu a tmavší ovčí příze, a než padl na nádvoří stín palisád, postávaly už kolem ní místní přadleny a nabízely jí jídlo ze svého.

Škoda, že byla němá.

Stará Haruna, která uměla zaříkat a rodit a na všechno znala lék, vzala sirotu k sobě. Oheň v koutě chatrče, který dostala na starost, nesměl vyhasnout a kotlíky nesměly překypět. Provázela babu jako stín; sušila byliny, třela olejnatá semínka na masti a naslouchala všemu, co si ta čarodějka mumlala, jako by jí snad rozuměla.

Uprostřed zimy poprvé sama zašeptala: 'Líbe, líbe,' a u toho zůstala. Až když se zabělaly květy trnek, spustila z ničeho nic, tiše, ale zřetelně. A nemluvila jen tak v útržcích, jako ostatní. Od začátku řadila slovíčka za sebou jako mušličky na nitce náhrdelníku, a kde chyběla, vymýšlela nová, která pak přišla všem vhod.

Byla ještě ploché holátko a ženy už k ní chodily o radu, a když napadl sníh a babka kořenářka se nevyhrabala ven, rozpačitě zaskakovala za ni. Pomáhala u porodů, hojila rány, léčila neduhy a tišila srdce žen, kterým Avaři odváděli muže do svých válek.

Protože si Slované vážili stromů, v nichž přebývají duše, a rozmilá 'Líbe' byla tak čistá, začaly jí říkat LIPKA.

Po dvou zimách, se vše změnilo. Na hradiště přitáhla pod ochranou bílé fangle karavana s ušatými a hrbatými zvířaty, obtěžkanými žoky nevidaného zboží. Kupci ale odmítli přenechat posádce požadovaný díl třpytivých a ostrých předmětů, jako daň za průchod, a byli tak umínění, že se ráno už neprobudili.

Jen jejich vůdce, postaršího tloušťíka, ponechal tudun naživu. Kupec se jakž takž domluvil a na poslední chvíli ještě zachránil svého sluhu. Toho poslali Avaři zpátky pro výkupné se sobolí čapkou pána, kterou žádali naplnit stříbrem.

Nosatého zajatce se ženy bály; jen Lipka mu nosila vodu a sedávala nablízku. První den nerozuměla ani slovo.

„Jsem mezi násilníky a barbary!“ zoufal si cizinec.

„Líbe?... Liebe?“ podivil se nazítří, když vyslovila plaše své jméno.

„Handele?“ překvapila ho další den. „Weg?“ Rychle se učila slovíčka, která jí otevírala svět a po druhém úplňku už sama kladla otázky.

Když s ostatními mladicemi napájela koníky z dalekých stepí, zapovězené Slovanům, snila. ...Skočit tak do sedla a blýsknout mečem!

O Amazonkách slyšela od staré Haruny. Když se na ně zeptala kupce, pohlédl Jošua ustrašeně kolem: 'Divoké Sarmatky z Maiotských bažin! Zjeví se bez hlesu vprostřed noci, pobijí hlídky, vyplení tábor a s muži dělají také věci, že ztrácejí rozum a skáčí před nimi nazí do močálů.'

„Jaké to věci?“ uváděla bohabojného muže do rozpaků.

„Na to jsi ještě mladá,“ odbyl ji zajatec, přikovaný na řetězu. To mu ale nebránilo v rostoucí náklonnosti, kterou sám nechápal a odsuzoval. Stávala se středem jeho malého světa, jedinou bytostí, která mu rozuměla, a z hlavy se ten pocit sounáležitosti zvolna šířil do srdce a níž. Přilnul k ní nepatříčně a nesmyslně a za dlouhých osamělých nocí zapomínal na svou manželku a pět dětí v Metz i na svého pomstychtivého boha.

Také Lipce něco neznámého zatíkal pod kožešinkou. Chtěla požádat čarodějku o radu, ale to už vycítila sama shůry: ‘Pryč!’

Uvěřila Jošuoovi, že tam, kde slunce zapadá, v rozlehlých hradištích z kamene žijí lidé, kteří se na setkání nevraždí a rozpráví i se ženami.

Jen nesdílela naději, ke které se vězeň upínal.

Posel se žádostí o výkupné byl z Lučanů, jimž nebylo radno důvěřovat. Nezalekl se strašlivých hrozeb, pronikl pralesem na půlnoc, kam už Avaři nezajížděli, a sobolí čapku zlatou nití krumplovanou směnil za chatrč a kus vykloučené půdy, kde hospodařil s kyprou vdovou, která přišla s tou polností, do konce života, bez výčitek svědomí.

Pro muže byl pokus o útěk, končící obvykle dopadením a nelítostným trestem úděsné rozhodnutí. Pro ženu taková věc nepřipadala vůbec v úvahu. Někdy se vrhaly ze skal.

Nemohla bezmocnému kupci svěřit úmysl, který v ní dozrával. Nikdy by nepřipustil, že jeho jedinou nadějí je ona.

‘Mets-štat’, opakovala si. ‘Jošu-štajn-family’.

Mírná Habřinka slíbila, že se o něj postará a Lipka jí za to ukázala svůj nový nápad: tkaní do šesti směrů, a jak si rozdělit kruh vidlicí do šesti výsečí. Láska bývala v těch dobách ještě snadno přenosná.

Habřinka, krev a mlíko, sdílela pak s Jošuoou teplo na koberečku o šesti stranách, a těšila ho vším, co měla – jen ne slovem.

Nomádi počítali koně, ovce i své poddané jakýmsi vršením barevných kamínků. Lipka doufala, že si úbytku jedné z mnoha žen nevšimnou, tím spíše, že nevynikala líbezností líček ani bujnými vnadami.

Jen když budou žlaby plné píce a kobyly zabřeznou, aby bylo co pít! Kumys, přihříváný poblíž ohnišť, kvasil a bublal a správnou teplotu hlídaly dívky ponořováním loktů do nádob z vypálené hlíny. Když se nikdo nedíval, sem tam si lokly, a časem té chuti přivykly. Hladinu moku ale vždy svým pánům důvtipně doplnily.

– ‘To nepij, tam už jsem byla, ‘ veselily se i v té bídě.

Nejlahodnějším pitím byl ovšem med rozpuštěný ve vodě.

Náhoda pomáhá všímavým. Zakvasené zbytky na dně jedné nádob propůjčily medové vodičce zvláštní účinky. Později napadlo Lipku přidat med do vlažného kumysu. Kobyly mléko bylo přirozeně nasládlé, ale přislazené kvasilo v mnohem opojnější nápoj.

Ženy postupně zvyšovaly obsah ‘lehu’ medem, a nomádi věřili, že ta síla pochází z místní pastvy. Ulehali spokojeně už zvečera a méně často je ohýbali přes dřevěná sedla, potažená páchnoucí kozlečinou.

Na vzdáleném konci Francké říše, na místě někdejší římské pevnosti Divodorum, rozkotané před půldruhým stoletím divokými Huny, vyrostlo z popela znovu kvetoucí město. V Metz se dařilo řemeslům, obchodu i prodejné lásce. Po Joshuovi a jeho poslední výpravě na východ se slehla zem. Po třech úplňcích našel cestu domů belhavý otrok, který unikl masakru na hradišti, když se osudné noci opozdil, a vše vypověděl.

Starý Stein svolal rodinu a v žalu ze zajetí prvorozence i ze ztráty prvotřídního zboží zapřisáhl své syny k pomstě nebo k vyrovnání.

Bratři Steinovi ctili tradice, pojímali ženy ‘ze svých’, plodili potomky a zabývali se pravidelnými obchody – až na nejmladšího z nich.

Samuel mizíval s vypůjčenými denáry pokaždé jinam, a vracel se po měsících i po letech – někdy v čele karavan obtěžkaných zbožím, někdy s holýma rukama na konci svých sil.

O původu vlnadné krásky, kterou si z jedné z nepovedených výprav přivedl, nemluvil.

Sourozenci se měli rádi, ale matka, jak tomu u marnotratných synů bývá, milovala Sama nad jiné. Když zjistila, že rodinná rada vybrala ode

všech podíl stříbra a její benjamínek se uvolil vykonat spravedlnost, zalomila rukama a opatrně klesla k zemi.

Samuel překonal nutkání najmout ve spěchu ozbrojence a vyrazit ihned po stopách nejstaršího bratra Joshuy. Rozmýšlel, počítal a pak namísto mečů a kopí objednal železné hlavice seker.

„Tak široké a těžké?“ kroutili hlavami zbrojíři.

Z otroků vybral ty nejsilnější, ale do bojů nevhodné mírnou povahou, a když po šesti týdnech vstoupil na území ovládané avarským chánem, ze všeho nejdříve začal zpevňovat cestu.

Na výpravách si přetížené muly lámaly hnáty v děrách, padaly ze srázů nebo je odnášel od brodů vodní proud. Takové ztráty byly dlouhodobě neúnosné, i když přebytek kůží přicházel poslední dobou vhod na výrobu žádaného pergamenu.

Samuel byl dobrodruh, ale s každým se raději dohodl. Prošel většinu známého světa; jako pán i jako chud'as – a jednou dokonce jako otrok...

Když před pěti lety obklopili snědí jezdci jeho karavanu, nebylo úniku. Oželel zboží, odhodil meč a zachránil si život, ale skončil mezi zajatci, určenými na prodej.

Nebývalá přízřusobivost a schopnost pochytit klíčová slova v nářečích kmenů, s nimiž obchodoval, mu i tenkrát přišla vhod.

Jeho prvním pokusům vyslovit 'tam, ano/ne, přinést, kůň a cesta', se Avari jen smáli. Po několika dnech ale už předával jejich rozkazy nesourodým skupinám otroků, odváděných do Konstantinopole, a brzy dosáhl výsadního postavení.

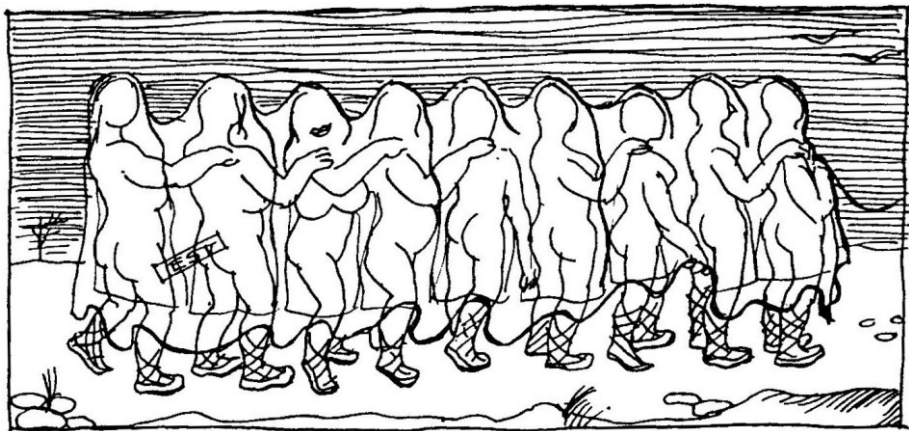
Konvoj, který se po každém střetu rozrůstal o další zajatce, byl zpomalován skupinou dívek, v náznaku jemně rostlých. Zahaleny lněnými přehozy kráčely po obou stranách dlouhého řemenu.

Byly tradičním darem provinčního tuduna svrchovanému vládci.

Samotného kagana už několik let nikdo neviděl na vlastní oči a výběr toho nejjemnějšího zbožíčka prováděl majordomus, jeho pravá ruka, který se postupně stával nejmocnějším mužem v celé říši.

Zbývající 'druhou jakost' prodával družiníkům, kapkanům a tarkanům na středních postech.

Během několika generací divocí Avarini, jak je nazývali obyvatelé rozkotané Římské říše, zkrotli. Stále budili hrůzu, ale spokojovali se už jen s výběrem výpalného; v solidech na vyspělejších jihu a v otrocích na zaostalejším severu.

Samuelovi budiž ke cti, že si nevybíral ze zástupu předurčených konkubín podle náznaků vnad. Kdykoli procházel v blízkosti fraucimóru, kam měli ostatní pod trestem smrti vstup zakázán, prohodil tiše pár slov v jazycích, které znal, a brzy navázal letmý kontakt s jednou ze zahalených otrokyň,

Na rozdíl od většiny žen, osvobozených nejstarší soutěží krásy od těžké každodenní dřiny, tahle o život v pohodlí harému nestála a svému údělu chtěla za každou cenu uniknout.

Strach z krutých trestů, dravých zvířat a divokých kmenů údajně pojídajících své oběti působil tak mocně, že k útěkům do černého pralesa, lemujícího obě strany cestu, nedocházelo a hlídky zajišťovaly tábor jen proti útokům zvenčí.

Samuel tiše obešel hrazení koní, podřimujících vestoje. Zajatci ze Slovanů se těch velkých zvířat báli, ale kupec jim rozuměl a byl vytrvalý v sedle. Jen stěží potlačil vášeň pro rychlou jízdu; ve dvou by daleko neujeli.

Na prahu nového dobrodružství měl chvílku k zamyšlení. Už nesázel, jako v divokém mládí, jen na své štěstí. Probíral co je možné a zvažoval

rizika. O pár dnů později, v otevřené puzstě, by už neměli šanci.

...Jestli nepřijde, než měsíc stoupne o dlaň, vyrazím bez ní! Namlouval si, ale v hloubi duše věděl, že počká a třeba i zůstane; že je v zajetí té bytosti s měkce melodickým hlasem, která mezi slovy 'večer, les a pryč odsud' naznačuje nádherný příslib: 'ty a já – a možná právě my'.

Na svých cestách se mladý kupec učil znát způsoby různých kmenů ponejvíce poznáváním místních žen. Vrozeným instinktem své rasy ale také vycit'oval, kam věci směřují.

Nájezdníci z východu ještě ovládali obrovské území a svou krutostí drželi v poddanství mnohem početnější místní obyvatelstvo.

Náčelníci rozptýlených osad ale už spolu tajně jednali, docházelo k výměně zboží i nevěst a k těsnějšímu prolínání. Nevyužitý prostor příležitostí na východ od civilizované Francké říše oplýval přírodními zdroji a na výspách kaganátu se nenápadně formovaly nové aliance.

...Jednou tam budou města, jako mé rodné Méty, metropole sanytrářů, domov růžových salámů.

...A ty Slovanky! Jak různé jsou ženy a jak stejné. Jak rychle se učí, když mají příležitost, a jak rychle zapomínají, čím prošly, kdykoli jim svitne naděje!

Rád je kupoval i prodával a ty, které si oblíbil, brával s sebou, když o pár let později procházel znovu jejich domovinou a dával jim svobodu.

Těšil ho pocit, že se vracejí moudřejší, důstojnější a silnější.

Zmizení jednoho lidského kusu by Avari sotva postřehli, ale svědomitý Durynk, který rozuměl místnímu nářečí, útěk Lipky pánům ohlásil.

'Žena?!' Zprvu se mu vysmáli. Pak prohnali všechny ženské zúžením do ohrady a spočítali je jako ovce.

Po chvíli vyrazily z hlavní brány asi tři desítky jezdců. Nebyl to spořádaný útvar; jen jedinci, nalehko a bez zásob. Řítili se z kopce a vyráželi neartikulované zvuky vzrušením z lovu na člověka.

U brodu se rozdělili na dvě skupiny a zamířili korytem říčky oběma směry - po proudu do nížin a proti proudu k západním horám. Celý kraj pokrýval neprostupný porost a zelený příkrov překlenoval i mělčiny.

Hradiště vydechlo úlevou a hloučky se rozcházely po práci.

Ženy tu počtem výrazně převyšovaly muže; zarostlé a všelijak zmrzačené Slovy, nadále bezcenné v bojích, i jejich podsadité bezvousé strážce.

Avarskou základnu na vrcholu kopce chránily po obvodu navršené valy a palisády ze zašpičatělých kůlů. Železné zbraně a stříbro z nájezdů uchovávali nomádi ve vnitřní pevnosti z mohutných kmenů uprostřed rozlehlého nádvoří. Volný prostor kolem zaplňovaly jurty z kůží a plsti, prostřídané chýškami místních obyvatel, zahluobenými do země.

Zbývající plocha byla vyhrazena koním, ovčím, polodivokým kozám a štetinatým vepřinům. Hradiště, kdysi keltské oppidum Rubinium nad slovanskou osadou u potoka, známou jako Rybín, bylo na počátku sedmého století hlavním opěrným bodem severní provincie kaganátu.

Kočovníci ze stepí holdovali skopovému. Věřili, že síla je v syrovém mase a potomky rybářů od Bugu, kteří své mřenky seškrabávali králičími lopatkami z rozpálených plochých kamenů, pohrdali.

O slovanské ženy byl však už tehdy ve světě zájem a jejich směnná hodnota převyšovala jejich půvaby i užitečnost. Zatímco temperamentní obyvatelky Malé Asie a Balkánu zůstávaly v porobě nenávidné, prchaly od svých pánů a někdy je i mrzачily, copaté plavovlásky věřily v osud, přijímaly svůj úděl odevzdaně a byly tehdy ještě poslušné a snaživé.

Neoblomná neústupnost, i za cenu ztrát, ochránila ohnivější kmeny od zotročení. Vypočítavá přizpůsobivost předurčila Slovy k područí.

Tradiční schopnost ovládat, přesunovat a směňovat zvířata rozšířili Avari i na své poddané, které také využívali a prodávali.

Obchod lidmi byl ovšem tenkrát běžný a nijak strašný. Být otrokem v těch těžkých časech znamenalo být chráněn a jakž takž zajištěn.

Lipka prchala kamenitým korytem Liboce k západu. Hradba hor se jí už nezdála tak vzdálená, jen neprostupná. Když vyšplhala do koruny olše, povodí říčky jí připomnělo obrovskou nakloněnou mísu, vyloženou mechem. Byla hladová, špinavá a vyčerpaná. Zpomalenými pohyby prstů

zkoušela vyhmátnout v děrách pod břehem odpočívající rybký.

Náhle ji přepadla úzkost. Vyrasila zpátky po proudu, kde před chvílí minula náznak štěrbiny. Tam vklouzla a zelená stěna se za ní zavřela. Vodu, kterou zkálila, unášel proud a jen pomalu průhledněla.

To už zaslechla halas a údery kopyt. Nedělali si starosti s utajením, hledali jen ubohé lidské mládě, jako jindy hledali zatoulané ovce, které si pak pekli na rožních. – Jak jednou poznají svobodu, zkoušejí to znova!

Slovanští rybáři by zčeření vody postřehli.

Stepní jezdci prohledávali těkavými pohledy jen temné houštiny podél břehů a volbu podloží ponechávali svým bystrým koníkům.

První část výpravy projela kolem ní tak blízko, že zachytila nepříjemný cizorodý pach. O zvířata pečovali lépe než o sebe. Když už zadoufala, že přejedou, zazněl povel a všichni zadrželi koně.

Ozval se krátký pískot vyplašené vydry a rozhostilo se napjaté ticho, i ptáci leknutím zmlkli. Bála se, že zaslechnou tlukot jejího srdce. Pak zazněly výkřiky dál proti proudu, kde zůstaly známky jejího rybolovu, a trestná výprava pokračovala kupředu.

Vracel se do ní život, pocítila i malou naději.

...Brzy ale poznají, že mě minuli a začnou pročešávat břehy cestou zpátky, zvažovala.

Slunce bylo teprve v polovině sestupu.

Předsunutou paží obalenou koženou suknicí rozhrnovala porost a tiše postupovala stezkou zvěře. Nevnímala svou nahotu. Kolikrát viděla, jak ty věci muže rozdivočí a jakou bolest to ženám přináší.

Byla ráda, že není hezká.

Ve věku, kdy nejpěknější z nich odváděli na prodej, nenápadnost a nekrása znamenaly odklad.

Po chvíli odbočila na znatelnější pěšinu. Jako by tudy procházeli lidé! Pak objevila v měkkém podloží otisky strašných tlap.

‘Toho, co jí med’ se obávali i Avaři. Ani mrak šípů ho nezastavil.

Strnula, ale cosi shora ji zase postrčilo a donutilo pokračovat. Chodidla pokládala do středu šlápot, aby nezanechala otisky. žila po noci, která by ji přikryla neviditelným pláštěm, a současně se bála tmy, neznámých šelestů, praskání a dusotů.

Oddíl Avarů zatím dorazil k soutoku dvou ramen horského potoka. Spor mužů ukončil náčelník ve vysoké čapce, sedící na statné klisně s postrojem vykládaným zlatými plíšky. Ojedinělí jezdci ještě vyráželi sem a tam, ale nakonec následovali ostatní, kteří se obrátili zpátky. Temné hvozdy vzbuzovaly v nomádech ze širých stepí tíseň ze skrytého nebezpečí a útoky divokých zvířat decimovaly bojovníky, před nimiž se v bitvách třásla přesila nepřátel.

Návrat po proudu byl obtížnější a pomalejší. Pád koně s kopytem zaklíněným ve výmolu mohl znamenat ztrátu zvířete, které nebylo jen dopravním prostředkem, ale i válečným strojem.

Když jeden z jezdců pozvedl ruku, postup rázem ustal. Stopy na břehu a štěrbin v zeleni označovaly místo, kde hledaná kořist nejspíš odbočila. Odvaha dívky je udivila. Sami teď jen neochotně opouštěli sedla.

Trojice mužů postupovala pod zšeřelou klenbou pralesa s napjatými luky. Avaři nebyli tak dobrými stopaři, jako pěší kmeny, jejichž území obsadili. Vítězili přímými útoky plnou rychlostí a hrozivá pověst jim předem vyklízela bitevní pole.

Medvědice, která zachytila v blízkosti svého doupěte jejich pach, jen chránila své mladé. První salva ji zastavila, ale když jedno ze dvou mlád'at padlo k zemi, vrhla se proti střelám a za strašlivého řevu ubíjela nepřítele obrovskými tlapami.

Křivonozí bojovníci umírali s rozšířenými zorničkami, mlčky a zarputile.

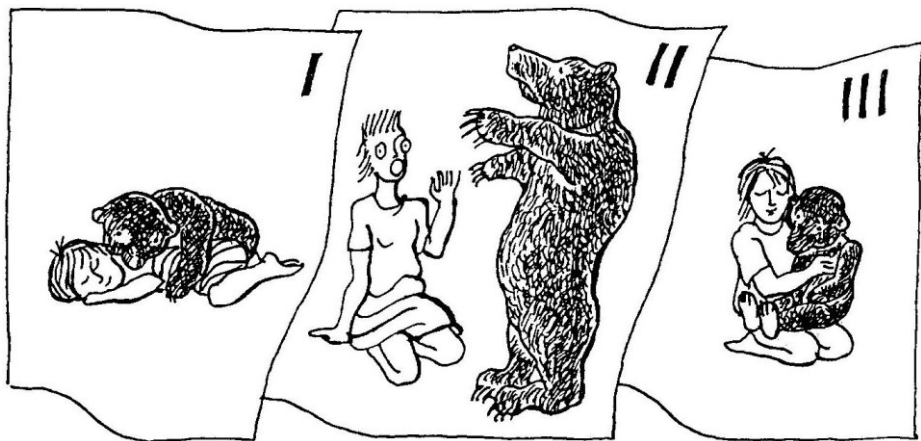
Ve chvíli bylo po všem. Samice ještě vyrazila za světlem k vodě, ale zapotácela se ztrátou krve a dopadla na rozsápaná těla. Nedaleko od těch jatek se vzpínali a řičeli koně.

Tři zvířata bez jezdců vyrazila tryskem po proudu a brzy popadala. Postarší náčelník svou klisnu zadržel. Jeho tvář neukazovala žádné stopy pohnutí, ale vojenský mozek už dávno zpracoval situaci: oželel své lidi a usoudil, že uprchlice skončila stejně jako oni. Otočil se od toho prokletého místa a rázným posunkem pobídl oddíl k odjezdu.

...Vrátí se nazítří, za lepšího světla. Zatoužil po domově svého dětství, po otevřených stepích, ale ihned tu nepatřičnou vzpomínku potlačil.

Hrůzný řev dolehl až k dívce. Přemohla nutkání utíkat co nejdál a rozhodla se vrátit k řece, ale zabloudila a první noc strašlivé svobody přečkala pod keři, v dolíku, který si sotva stačila vystlat suchou travou. Milosrdně se jí nezdálo o strašných zvířatech a ještě horších lidech, ale o hradišti plném vysokých věží, odrážejících obrazy jako bronzová destička, kterou dostaly ženy od kupců za koberec z uzlíků. Ve vyleštěné ploše se poprvé viděla z očí do očí nastojato; úplně jinak, než skloněná nad hladinou louže.

Noc byla chladná, ale k ránu se k ní přitulilo něco měkkého. Snila o dětech a bylo jí blaze. Když ale otevřela oči, na chvíli zemřela hrůzou! Okamžik probuzení se jí stále vracel; v hrůze překvapení i krásě prozření, kdy smrtelný pocit nebezpečí vystřídal slastný pocit teplé poddajnosti do čista olízaného huňatého mláděte.

Po chvílce nevýslovné úlevy a rozkoše si uvědomila nebezpečí nové situace. – Matka! Marně to zvířátko posílala pryč. Rozběhla se k řece, jako by doufala, že za předělem chladné vody bude v bezpečí.

Náhle před ní s křikem vzlétlo hejno černých ptáků a bzučení much zesílilo. V hromadě rozsápaného masa rozeznala zbytky násilníků i obrysy obrovské medvědice.

Kolem ležely toulce se šípy a luky, kterých se 'naší' nesměli dotýkat, dvojité prohnuté a vyztužené kostěnými destičkami.

...Pro tak cenné věci se Avaři jistě brzy vrátí! Posbírala zbraně, odnosila je do nedalekých skal a ukryla ve štěrbinách, které upěchovala suchým listím. Pak se ještě vrátila pro kožené návleky, řemení a holínky. Chudým přijde všechno vhod. Když omývala zakrvácené věci v zátočině, vyrojili se kolem ráčci. Pár jich vyhodila na břeh a medvědě si pro ně nakonec samo vlezlo do mělké vody. Očištěná a zahřátá stoupajícím sluncem v sobě zase ucítila sílu.

Kde se ve mně bere ta naděje?

Vzhlédla vzhůru, odkud přicházely náznaky, které vedly její kroky. Vytušila, že pro ty věci bude jednou třeba nalézt vhodná slova, aby se mezi jejími lidmi rozšířily.

Neurčitě si už uvědomovala, že je jiná, že s tím bude mít hodně starostí a že tu není jen pro sebe.

Mlasknutí tětiny, zasvištění šípu! Od vynášení vody byla otužilá, ale tvrdý jezdecký luk nedokázala plně vypnout a struna ji udeřila do boku. Šíp přesto zasáhl střed stromu a uvízl ve zpuchřelém dřevě. Poodstoupila o pár kroků a z toulce, kterým se opásala, vyňala další střelu.

Zasvištění, náraz. Uživala celodřevěné šípy; věděla, jak vzácné jsou ty s kovanými špicemi, určené k boji. Poodstoupila ještě dál a třetí střela zaduněla v brti stromu. Jako by tu zbraň řídila jen úmyslem.

Medvidě, které se motalo kolem, jí málem vběhlo do rány.

Co si s tebou počnu! Zoufala si Lipka, která k mláděti přilnula, ale věděla, že to tak nemůže zůstat. Sedmá střela rozštípla šíp, který už vězel v měkkotě. Poprvé ji napadlo, že nezkouší ten zapovězený luk jen tak.

S trochou štěstí bych třeba i něco ulovila, přestože jsem žena.

Pak ji napadlo něco ještě zvláštnějšího. Mohla bych se i bránit...

A pak něco ještě troufalejšího!

Samuel z rodu métských obchodníků se solí tou dobou postupoval po náhorní plošině, kde pramenila západní řeka Main, na dohled zrádných močálů, kde nabíral sílu Eger, stékající na východní stranu.

Hledal pevné podloží nebo kázal klást do rozměklé půdy slatě hrubou kulatinu svázanou povřísky.

Už nikdy nezmizí mula se vším nákladem v bezedné rašelině!

U každé z těžkých seker se střídali dva obři, aby drahé nástroje ani chvíli nezahláely. Otroci byli dobře živeni kašou z ječmene a pohanky a leckdy sami trefili kamenem ušáka, pro kterého to bylo první a poslední setkání s člověkem. Každým týdnem prodlužovali cestu o jednodenní putování kupecké karavany a na chráněných místech u vody rozšiřovali prostory pro budoucí tábořiště.

S pevnými cestami, vybudovanými ještě římskými legiemi, se Samuel poprvé setkal v jižních krajích, když prchal z průvodu otroků...

Ten večer před pěti lety, kdy za úplňku, se srdcem bušícím strachem i vzrušením, čekal na ženu, kterou ještě nikdy nespatriil odhalenou, ale

jejíž měkké sykavky ho vzrušovaly vzpomínkou na vroucnost jiných slovanských žen, se mu často vracíval.

Postával s trochou jídla, kožešinou z beránka a utajeným nožikem v temnotě prvních stromů a trnul, že ho Avari zahlédnou a trest dopadne i na ni. Když už přestával věřit, že se objeví, zachytil neklid zvířat. Nomádi rozuměli řeči koní, ale večer už bývali tak zpití, že neviděli, neslyšeli. Ze tmy vystal stín tak náhle, že se nastražil k boji.

„Tss,“ zašeptala a přehoz, do kterého byla zahalená, aby se pleť neběhlala v měsíčním svitu, jí sklouz na její ramena a níž.

Byla to ta nejkrásnější bytost, jakou kdy spatřil a smrt, která mu hrozila, se už nezdála tak zlá, přijde-li až ráno.

Prohlížela si ho beze strachu, zkoumavě, jako by zvažovala, zda to, co ji s ním čeká, nebude horší než to, co ji čeká, když zůstane.

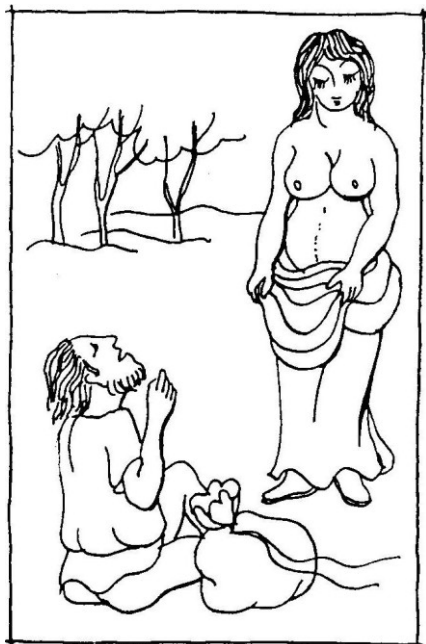
Samuel pozbyl její ztepllosti slov a chvíli trvalo, než se vzpamatoval. Zatím je pojil jen společný záměr. Toužili po svobodě a vzepřeli se osudu.

Naznačil, aby počkala. Ramenem chráněným kožešinou rozrážel porost v obvyklém směru panických útěků, zpět k domovu a vyšlapával stezku, která vyzývala k pronásledování. Po chvíli se vrátil k ženě, vyčkávající na okraji mýtiny.

„Já JÓNA, zašeptala. Poodešli kousek cesty kupředu, až tam nenápadně odtlačili chvojí a temný hvozď se za nimi uzavřel.

O něco později stanuli na místě, kde padlé stromy umožňovaly rozhled.

Samuel od dětství cestoval s obchodními karavanami a dovedl určit směr podle slunce i noční oblohy. Zaklonil se a našel 'půlnoční hvězdu' v souhvězdí Draka. Vysoko nad nimi se klenul pás Mléčné dráhy, od jihozápadu na severovýchod.

Na východní straně rozeznal Ryby, na západní Pannu a Psa.

Jóna ho s obdivem pozorovala. Věděl, že těm věcem nemohou ženy rozumět, ale ukázal jí čtyřhvězdí malého vozíku: „Tudá,“ mávl rukou.

Přichýlila se k němu a obkreslila kosý čtverec po něm. „Náša put?“

„Nasha puit, Jona,“ řekl a cítil, že by měl něco dodat: „Ja – SAM.“

„Ja sáma,“ pousmála se spokojeně.

První noc pokračovali pro jistotu na jih a až další den se obloukem stočili zpět ke svým domovům. Jóna snášela útrapy bez reptání a brzy ho bezostyšně pojímala. Zнала tolik rozkošných stisků, že vzpomínky na všechny ty jednoduché ženy před ní v Samuelovi rychle vybledaly.

Po dvoutýdenním putování vyhladovělí, rozedraní, ale okouzlení jeden druhým vstoupili do kraje, který podle malovaných kúlů s hlavami dědků v posvátném háji rozeznala Jóna jako území spřízněného kmene.

Na její naléhání vyšel Samuel z úkrytu s prázdnými dlaněmi před sebou.

Než se nadál, přišel o nůž, kožešinu – i o svoji družku.

Později za ním občas zašla k ohradě pro zajatce a sem tam mu přinesla něco na přilepšenou. Nezdálo se, že by v novém prostředí strádala.

Dobře znal cenu válenek z kamzičích hřbetů, ve kterých se zanedlouho objevila. Šili je zruční Bavorové – možná dokonce z kožek dodaných jeho rodinou. Zářivě žlutý odstín jejího roucha byl také z nejdražších a pro stříbrné sponky a gombíky z barevného skla, kterými se ověšovala, raději nehledal vysvětlení.

Posel, jemuž přislíbil velkou odměnu od rodiny, když doručí jeho písmo do Mét, odběhl už před třemi týdny a stále nic.

‘Jóni, Jóni!’ dělali výmluvné posunky mužici, se kterými ho posílali klučit les, kdykoli krasavicu zahlédli. Byl už od nich k nerozeznání; špinavý a bezmocný. Nová políčka, černošedá popelem, rodila první rok z jednoho zrna čtyři, druhý rok tři a pak už byla dobrá jen k pastvě.

Teprve po druhém úplňku, kdy už si zoufal a plánoval útěk, přijel jeho nejstarší bratr ve skromném úboru na vyhublé herce. Doprovod nechal chytře za sebou a po krátkém smlouvání ho vykoupil jen několika dary.

‘Toť že má cena?’ pohoršoval se Samuel, ale Joshua si liboval, jak lacino benjamínka pořídil. Týž den zamířili k domovu, ale bez Jóny.

Přijel si pro ni tajně, vprostřed noci, na statném valachu, oděn už jako pán ale znejistělý touhou. Napodobil volání sovy. Po chvíli vyšla z jedné z chýšek zahalená žena a nenápadně se odloukala mezi stromy.

Konečně stáli proti sobě – muž s raněnými city, ochoten přihlédnout k okolnostem a odpustit, a žena na životní křižovatce, zvažující dvě sázky na budoucnost.

Když se po chvíli konečně rozhodla, jako by vyšlo slunce zpoza mraku. Vrhla se mu do náruče, přimkla se k němu všemi mechovými polštářky a Samuel zase uvěřil v ráj na zemi.

...Jsem bohatý a volný a mám tu nejkrásnější ženu na světě!

Zatoužil na ni složit ódu. Rýmy z latinských, slovanských a germánských slov mu samy přicházely na mysl a působily učeněji, než jen v jednom z jazyků. Přál si zapět o její kráse a věrnosti a umínil si pořádit otrokyni z Ilýrie, která by ho doprovázela na a strunný nástroj z ovčích střívek.

Jóna cítila, že ji Sam v myšlenkách opouští a jako štěňátko, dotčené, že už není středem pozornosti, naznačila odchod zpět ke své boudičce.

„Niet!“ zarazil ji. ...Když si její věci rozeberou chamtiví vesničané, nebude nikomu chybět, uvažoval a slíbil jí mnohem zdobnější předměty, až dorazí do jeho rodného města.

Dala se odvést ke koni, který ji nadchl velikostí. Prodloužené sedlo stačilo pro oba a za úsvitu dorazili do tábora Franků.

„Kdes ji vzal?“ mračil se rozespalý Joshua, který znal, v biblickém smyslu, jen svoji vzornou manželku.

„Já Jóna,“ položilo si to spanilé zjevení Samovu ruku majetnický na dmoucí prsa: „My svóji.“

Nejstarší bratr, jemuž připadlo převzít místo po otci, měl smysl pro povinnost a patřičnost. Krásu považoval za nemravnost, ale i za špatnou hodnotu – za netrvanlivé zboží, které časem a užíváním ztrácí na ceně. Mohl zařídit, aby ta ženská zmizela; instinkt obchodníka mu napovídal, že zná svou cenu. Věděl však také, že odstranění té nevěstky babylonské by bratrovu posedlost jen vystupňovalo. Nezbyvalo než doufat, že čas odhalí její pravou tvář a on nakonec prohlédne sám.

Uběhlo pět let a vlnadná Jóna stále kralovala v Samuelově srdci.

Lipka spala s medvědem! Nechtěla ranit jeho city, ale tiskla se k němu i z chladu. Nejvhodnější pozice byla 'jako dvě hliněné mističky'. Ulehla na bok, přitáhla si schoulené zvíře zády k sobě a objala je rukama přes teplé bříško. Tulila se k měkké kožešině a jejich pachy splývaly.

Nevěděla, jak je budoucí hrůzovládce starý, jak rychle doroste a jestli o ni pak bude ještě stát. Drápky i zoubky už měl, ale tiskl se k ní něžně, jako by byl v tom zárodku netvora zakletý princ. Neměla strach z bára, před nímž prchali i Avaři; cítila jen odpovědnost za opuštěné mládě, které bylo prozatím milé – zvědavé, hravé a učenlivé.

Z následků tak těsného soužití měla nejasné obavy. Na měděných kotlích, ve kterých nomádi vařili tučné skopové polévky, zahlédla postavy napůl člověk napůl kůň a Teutonům z obcování s dobyt看em prý vyrůstaly z hlavy zahnuté rohy!

Až po třetí noci sdíleného tepla s úlevou zjistila, že spí s medvědí holkou.

Ráčky, které 'Mjeda' vyhazovala prackami do trávy sušila, jako rybáři, kteří se připravují na zimu. Také dozrávající bobule rozkládala na plochých kamenech rozpalených sluncem a zásoby uchráněné před mlsným mládětem plnila do váčků z lýka.

Aniž o tom přemýšlela, plánovala budoucnost. Kromě zlých lidí se nejvíc bála zlé zimy. Sžívala se také s lukem; od počátku dobře mířila a teď už dokázala i zakládat šípy, jeden za druhým.

Tětivu napínala jen napůl; jinak by je už ze ztrouchnivělých kmenů nevyprostila a střely s železnými hlavicemi ani nezkoušela. Joshua tvrdil, že hukot, který vydávají, stačí, aby se protivníci Avarů dali na útěk, a jen troubení Gótů z ledové Scantinávie na volské rohy a hluboký 'baritus' zpívajících Germánů, zesílený odrazem od štítů, byl hrozivější.

Hvozdy po obou stranách řečiště, které je zatím chránili, už světlaly; na otevřených vřesovištích byly zranitelnější. Se sluncem v půli popolední dráhy stanuly na místě, kde se potok rozdvojoval.

Zvolila zdánlivě snadnější směr, ale brzy už lezla po čtyřech podél stružky padající v drobných kaskádách.

O něco výš je na náhorní plošině překvapila mělká vodní plocha, která před nimi ožila vlněním. Mjeda se stáhla a Lipka napřáhla oštěp. Hadi! Věděla, jak nebezpeční mohou být těm, kdo s nimi nesplývají vláčnými pohyby. Nejsou jedoví, jen žabí, oddechla si a zklidnila je smířlivým syčením. Obešly bažinu a pokračovaly dál.

V horském potůčku s výškou ubývalo vody, až nakonec zurčení ustalo úplně. Mezi skalními stěnami se rýsovala temná soutěska.

Dál za šera nemohly.

Slunce zapadalo na odvrácené straně hor a místo kde odpočívaly, už bylo ve stínu. V dále odrážela oblaka mihotavou září. ...Rybin a Úhošť?

Řidší horský vzduch přibližoval noční nebe. Začínala tušit, že hvězdy skládají stejné obrazy nad všemi místy a na rozdíl od proměnlivého měsíce, ukazují kudy kam. Zavřela oči.

Pro ubohou uprchlici ztracenou v pustině se poslední myšlenka zdála rouhavě nepatřičná: 'Jestli přežiji, naučím se těm světýlkům rozumět!'

První paprsky slunce na východním úbočí ji vzbudily do ranního ticha. Tak vysoko ptáci nezlétali, leda snad z rozmaru dravci, vprostřed dne. ...Kdybych tak mohla být sokolem a všechno vidět! – A vědět, i co není vidět! Napadla ji ještě úžasnější možnost.

Opodál vyvěral potůček, který je přivedl až sem. Opláchla se, popadla luk a jediný šíp a vydala se prozkoumat okolí.

S tísnivým pocitem prošla skalní bránou. Na pět hodů oštěpem uzavírala soutěsku vislá skála. Ne, tahle cesta nevede dál. Náhle měla pocit, že jí shora pozorují hlavy nepřátel! Bleskurychle zamířila a poprvé se jí zdařilo napnout luk naplno. Balvan, který zasáhla, padal dolů a strhával další. Vyrasila pryč, ale to už jí sesuv podtrhl nohy.

Mjeda ji vyčenicchala o hodnou chvíli později a s kňučením se k ní prohrabala. Jednu nohu měla zaklíněnou v nepřírozeném úhlu, ale už mohla dýchat. Když vzhlédla, ztlumila hlas. Zdálo se jí, že kamenné pole může být uvolněno zachvěním motýlích křídel.

S oporou rozepjatého luku se dobelhala zpátky k prameni a ponořila do prohlubně kotníků. Ledová voda jí ulevila od bolesti a zmírnila srdcebití. Rozuměla léčivé moci květů, listů i kořinek a plátěné váčky s trochou

ode všeho byly jejím jediným bohatstvím. Obložila zranění jitrocelem a zbytek dne odpočívala a přemítala.

Z dětství si pamatovala jenom záblesky požárů, výkřiky a strach. Jakoby její život začal až s příchodem na hradiště. Slova 'hlad' a 'zima' znala v několika jazycích.

Byla asi ze Slovanů, protože patřila k nejnižším.

Hádali jí patnáct jar, ale kdo ví...

Přemýšlela a uvědomovala si tu změnu. Dřív jen těkala od věci k věci, poslouchala jiné nebo dělala to první, co jí vlétlo do hlavy.

'Počkej', říkával moudrý Joshua. Pak přišel s nějakou novou myšlenkou a všechno bylo najednou jinak. 'Počkej!' domlouvala teď sama sobě: Co je hlavní? Co nejdřív? Co když?

Musely sestoupit zpátky k soutoku a zkusit druhou cestu.

K večeru zaslechla z dále vytí vlků. Teď v létě měli dost potravy, ale za pár měsíců...

V zimě přicházeli až k Rybínu; pach stepních koníků je vzrušoval připomínkou společné pravlasti.

Když byli příliš dotěrní, obětoval některý z Avarů šíp, který už nikdy nedostal celý zpátky, a skolil největšího z nich. Ve rvačce o nástupnictví zašlo pár nejdivočejších sameců a načas byl pokoj.

... Ze všech žen na hradišti jen Haruna vycítila její úmysly. Nebo jí dokonce ten útěk sama vnukla? Ne. Ztrácela v ní nejcennější pomocnici. Věděla, že by ji nevyhnala, až jednou zeslábně a ona zesílí novými kouzly. – 'Jsi moc hodná, to bude tvůj konec,' varovala ji stařena. 'Měla ses narodit do jiných časů,' říkala.

Jako by svět mohl být kdy jiný. Do jiných míst, to snad. Jošuvým slovům jakžtakž rozuměla, ale bylo mu těžké uvěřit, když bájil o zemích z písku, teplého celý rok a o nekonečných jezerech, kde na mělčinách nakládají otroci drahocennou sůl dřevěnými lopatami. Kolik kožíšků i huňatých trojúhelníčků by prý za ni vyhandloval tady!

Před setměním prozkoumala poraněný kotník. Otok se vstřebával, nahmátla už i kůstky, všechny na svém místě.

Probrala zbývající zásoby a spočítala, kolik nocí zbývá do úplňku a kolik úplňků do zimy.